

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 Stockholms län

Prognos för arbetsmarknaden 2019-2020

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Förväntningsläget våren 2019	5
3	Efterfrågan på arbetskraft	6
4	Utbudet av arbetskraft	10
5	Utmaningar i länet	14
6	Bilagor	16
6.1	Bilaga 1 Definitioner	16
6.2	Bilaga 2 Arbetskraftsbristens konsekvenser	17

1 Sammanfattning

Förväntningsläget 2019

Det sjunkande efterfrågeläget, tillsammans med den fortsatta bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens gör sammanfattningsvis att konjunkturläget i Stockholms län avtar något fram till slutet av 2020. Det bör betonas att denna utveckling sker från en lång och ihållande högkonjunktur. Det finns dock fortsatt goda förutsättningar för en god och växande arbetsmarknad i Stockholms län.

Prognos sysselsättning och arbetslöshet

Arbetsförmedlingen gör bedömningen att sysselsättningsökningen kommer att avta under prognosperioden. Det är dock viktigt att poängtera att det är en fortsatt god utveckling av läget på arbetsmarknaden. De senaste årens trend med mycket kraftiga öknings i antalet sysselsatta i Stockholms län kommer att avta något till följd av en återgång till ett mer normalt läge på den regionala arbetsmarknaden vad gäller efterfrågan och produktion av varor och tjänster.

Sysselsättningstillväxten för 2019 och 2020 blir totalt 43 000 fler sysselsatta i Stockholms län, vilket innebär öknings på 1,9 procent för 2019 och 1,6 procent för 2020. Antalsmässigt innebär det att det kommer att vara cirka 1 268 000 förvärvsarbetande personer i Stockholms län i slutet av 2020.

Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten kommer att öka. Antalet inskrivna arbetslösa kommer att öka under 2019 och 2020 med totalt 4 600 personer. Detta innebär att antalet inskrivna arbetslösa i Stockholms län kommer att uppgå till drygt 73 000 personer vid prognosperiodens slut. I relativa tal innebär det att arbetslösheten landar på 5,9 procent 2020.

Utmaningar i länet

Arbetsmarknaden i Stockholms län är fortsatt god och efterfrågan på arbetskraft hög. Samtidigt kvarstår obalansen mellan arbetsgivarnas efterfrågan och arbetskraftsutbudets kompetens. Många av dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen i länet har en svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden.

Mycket talar för att takten i strukturomvandlingarna ökar under prognosperioden, exempelvis genom digitalisering och automatisering. Detta gör att det ställs allt högre kompetenskrav vilket i sin tur kräver kompetensutveckling och omställning under hela arbetslivet

Arbetsförmedlingen har tillsammans med kommunerna en stor utmaning i att öka övergången till reguljära studier. Det finns även behov av att skapa fler jobb med lägre utbildningskrav och att trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden sänks. Subventionerade anställningar är här en viktig åtgärd.

2 Förväntningsläget våren 2019

Den globala ekonomin mattas av¹

Efter flera år av stark tillväxt har den globala konjunkturen passerat sin topp. Resursutnyttjandet är samtidigt högt och arbetslösheten har sjunkit i många länder under lång tid. Sammantaget beräknas världskonjunkturen växla in på en lugnare bana under prognosperioden som sträcker sig fram till och med 2020.

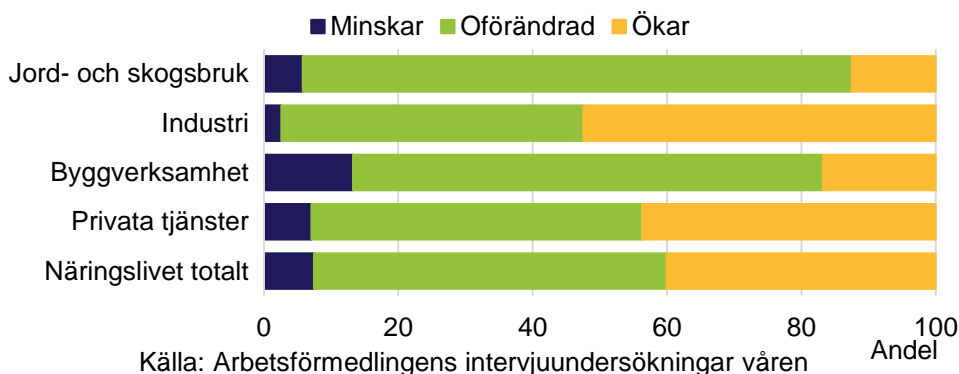
Även svensk ekonomi har passerat sin topp och befinner sig i en avmattningsfas. Tillväxttakten beräknas växla ner framöver i takt med att utsikterna i världsekonomin försvagas och exportefterfrågan minskar. Efter en längre period med hög nivå på efterfrågeutvecklingen i näringslivet visar Arbetsförmedlingens senaste intervjuundersökningar ett svagare stämmningsläge jämfört med i fjol. Ett fortsatt högt resursutnyttjande gör samtidigt att företagen planerar för fler anställda under prognosperioden.

Dämpat stämmningsläge i Stockholms län

Stämmningsläget i Stockholms län har succesivt dämpats sedan 2017 i Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar. I vår senaste mätning är arbetsgivare inom det privata näringslivet fortsatt optimistiska. Andelen företag som svarar att efterfrågan på deras varor och tjänster ska öka är fortsatt högt och uppgår till cirka 40 procent.

Inom industrin känner man inte av någon minskning av efterfrågan utan snarare tvärtom. Här ökar andelen företag som förväntar sig en ökning av deras varor och tjänster. Över hälften av de tillfrågade industriföretagen tror på en ökad efterfrågan. Detta samtidigt som näringsgrenen byggverksamhet sjunker kraftigt och hamnar under den normala nivån men där huvuddelen ändå bedömer att efterfrågan förblir oförändrad. För den största näringsgrenen, privata tjänster dämpas efterfrågan och är nu under det historiska genomsnittet.

Privata arbetsgivares förväntningar på efterfrågan av varor och tjänster, kommande sex månader i Stockholms län

¹ För en mer utförlig beskrivning av Arbetsförmedlingens syn på det internationella och nationella läget samt prognoser på riksnivå, se Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 för riket.

3 Efterfrågan på arbetskraft

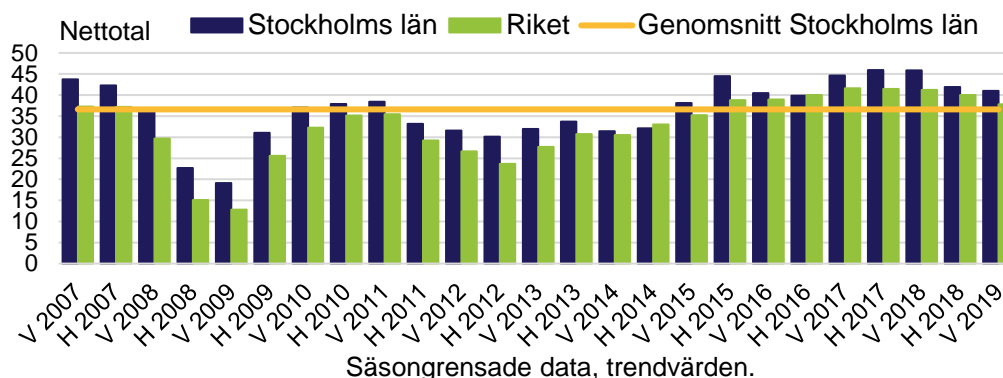
Under prognosperioden kommer konjunkturen att ytterligare mattas av, vilket innebär att takten för sysselsättningstillväxten och efterfrågan på arbetskraft dämpas. Samtidigt väntas bristen på utbildad arbetskraft att fortsätta utgöra ett hinder för jobbtillväxten inom ett stort antal yrken.

Fortsatt goda anställningsplaner bland länets arbetsgivare

Under 2017 ökade antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år med närmare 22 000 personer, vilket är en ökning med 1,9 procent². Diagrammet nedan visar andelen företag som, enligt Arbetsförmedlingens intervjuundersökning, avser att utöka antalet anställda under det kommande året uttryckt i netttotal³. Efterfrågan på arbetskraft är fortsatt på en hög nivå och över det historiska genomsnittet, men har dämpats jämfört med rekordnivån hösten 2017. Att nivån dämpats är en följd av att svensk ekonomi befinner sig i en avmattningsfas sedan en tid tillbaka, vilket innebär att styrkan i jobbtillväxten kommer att avta. Trots en avmattning i ekonomin uppger en majoritet av arbetsgivare inom näringslivet att aktiviteten är hög och att de endast kan öka sin verksamhet med som högst fem procent med befintlig personalstyrka. Därmed kommer sysselsättningstillväxten att vara positiv, men i en något avtagande takt jämfört mot tidigare år. Den fortsatt starka efterfrågan på arbetskraft medför att möjligheterna till arbete är goda inom flertalet näringsgrenar och yrkesgrupper.

I vårens intervjuundersökning är det främst arbetsgivare inom näringsgrenarna information och kommunikation, industrin samt finansiell verksamhet och företags-tjänster som är mest optimistiska vad gäller anställningsplanerna framöver. Även bland de offentliga arbetsgivarna är anställningsplanerna positiva och drygt hälften (52 procent) av arbetsgivarna planerar att utöka sin personalstyrka på ett års sikt.

Privata arbetsgivare som planerar att utöka sin personalstyrka på ett års sikt

Säsongrensade data, trendvärden.
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

² SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2017.

³ Netttotal visar skillnaden mellan andelen företag som bedömer att de skall öka antalet anställda och andelen som tror på minskat antal anställda. Arbetsgivarna har också möjlighet att uppge oförändrad sysselsättning. Siffran kan alltså variera mellan +100 och -100.

Trots en fortsatt stark efterfrågan på arbetskraft har personer med en kort utbildning ett betydligt svårare läge på arbetsmarknaden än personer med längre utbildning. I Stockholms län är efterfrågan som störst på arbetskraft med eftergymnasial utbildning, men även gymnasieutbildad arbetskraft efterfrågas i allt större utsträckning.

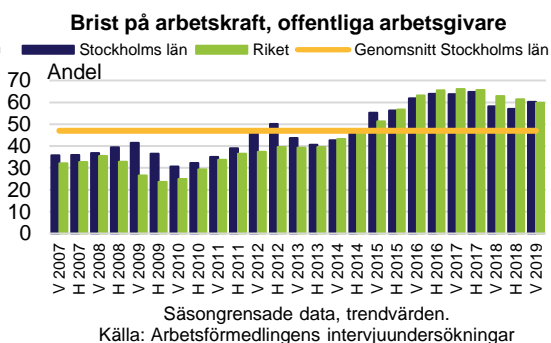
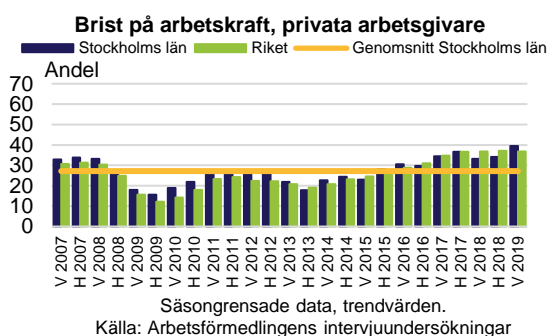
Under 2018 berördes närmare 11 500 personer av varsel, vilket kan jämföras med drygt 8 800 året innan. Denna ökning kan ses som en ytterligare indikation på att vi har passerat toppen av konjunkturen och ser mer försiktiga tongångar i länet. Under 2019 års första fyra månader berördes närmare 8 800 personer av varsel i länet⁴.

Antalet inrapporterade lediga platser ligger på en fortsatt hög nivå men något lägre jämfört med föregående år. En förklaring är att arbetskraftsbristen inom vissa näringsgrenar och yrkesområden är så stor att arbetsgivarna valt att överge vanligt annonseringsförfarande och använder sig av andra kanaler för att finna ny personal.

Fortsatt stora rekryteringsproblem bland länets arbetsgivare

I vårens intervjuundersökning uppgick andelen privata arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna till 40 procent. Det är en ökning med 7 procentenheter jämfört med förra vårens mätningar och över det historiska genomsnittet. Inom det privata näringslivet kan bristen inte beskrivas som generell utan varierar mellan olika näringsgrenar och beroende på vilka yrkesgrupper som efterfrågas. Det är framför allt inom näringsgrenarna information och kommunikation, transport, industri samt hotell och restaurang som bristtalen är särskilt höga.

Bland offentliga arbetsgivare är bristen på arbetskraft mycket utbredd och utgör idag ett hinder för jobbtillväxten inom flertalet yrken. Här har den demografiska utvecklingen stor påverkan. Andelen barn, unga och äldre har ökat snabbt samtidigt som andelen i arbetsför ålder ökat i något långsammare takt. I intervjuundersökningen denna vår har andelen arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering ökat med 2 procentenheter jämfört med förra våren och uppgår nu till 60 procent, vilket är över det historiska genomsnittet. Pensionsavgångar inom stora yrkesgrupper såsom läkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal påverkar efterfrågan inom hälso- och sjukvård stort och bristen på arbetskraft är hög sedan tidigare. Även inom kommunal skolverksamhet är bristen hög, främst på pedagogisk personal.

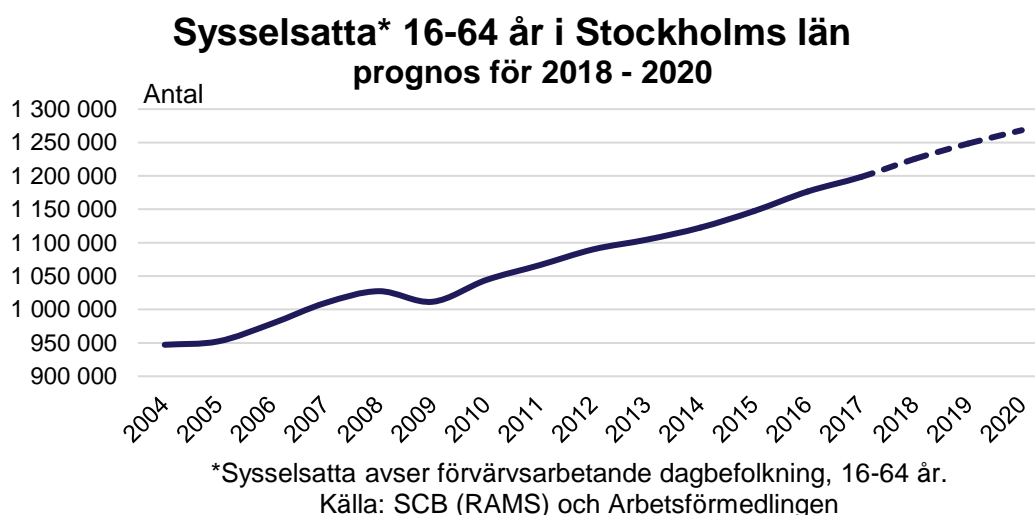

⁴ Man bör ha i åtanke att Arbetsförmedlingens nationella varsel som registrerades i februari registrerades under Stockholms län. Där av den höga siffran i varselstatistiken för februari.

Arbetskraftsbristen har inneburit en rad olika konsekvenser för själva rekryteringsprocesserna och för verksamheten både bland privata och offentliga arbetsgivare⁵. För privata arbetsgivare var den vanligaste konsekvensen för den dagliga verksamheten att befintlig personal fick arbeta mera. Samtidigt fick bristen på arbetskraft konsekvensen för rekryteringsprocessen att det tog längre tid än normalt att rekrytera. Närmare sex av tio arbetsgivare uppgav detta i vårens intervjuundersökning. Precis som för privata arbetsgivare har de offentliga arbetsgivarna uppgett att arbetskraftsbristen inneburit att befintlig personal fick arbeta mer. Den främsta konsekvensen för rekryteringsprocessen var att det tog längre tid än normalt att rekrytera. Det är fler offentliga än privata arbetsgivare som uppger att de sänkt kraven på yrkeserfarenhet och utbildning.

Antalet sysselsatta ökar under prognosperioden

Arbetsförmedlingen bedömer att Stockholms län kommer uppvisa en god, men avtagande takt i sysselsättningsutvecklingen. Arbetsförmedlingen bedömer att den totala sysselsättningsstillväxten för 2019 och 2020 blir 43 000 fler sysselsatta i Stockholms län, vilket innebär ökning på 1,9 procent för 2019 och 1,6 procent för 2020. Antalsmässigt innebär det att det kommer att vara cirka 1 268 000 förvärvsarbetande personer i Stockholms län i slutet av 2020. Under prognosperioden gör Arbetsförmedlingen bedömningen att majoriteten av de nya jobben kommer att gå till utrikes födda där den största tillväxtpotentialen finns. Bland inrikes födda finns inte samma potential för sysselsättningsökning som tidigare. Detta beror på den redan höga sysselsättningsgraden.

Inom samtliga näringsgrenar bedöms antalet sysselsatta öka under prognosperioden. I tabell 1 visas den prognosticerade sysselsättningsutvecklingen samt utfall. Som nämnts ovan kommer takten i sysselsättningsökningen att vara avtagande under perioden. De delbranscher som väntas öka mest under perioden finns inom privata tjänster, så som finansiell verksamhet och företagstjänster samt information och

⁵ I bilaga 2 finns detaljerad information kring vilken påverkan och vilka konsekvenser arbetskraftsbristen har för arbetsgivarna i Stockholms län.

kommunikation. Även inom byggverksamhet väntas sysselsättningen öka något. Dock ska det tilläggas att sysselsättningsutvecklingen kraftigt bromsar in från väldigt höga nivåer. Detta till följd av den oro som finns på bostadsmarknaden med skärpta finansieringskrav samt ett stort utbud av nyproduktion. Inom offentliga tjänster väntas sysselsättningen öka under prognosperioden, även om den bromsar in något och takten i ökningen avtar. Det som utgör grunden för jobbtillväxten inom den offentliga tjänstesektorn är befolkningsökningen i kombination med den demografiska utvecklingen. Stockholms läns befolkning växer med både ett ökat antal unga och äldre. Detta ökar behovet av offentligt finansierade tjänster, exempelvis skola, sjukvård och omsorg.

Tabell 1: Prognosticerad sysselsättningsutveckling i Stockholms län.

	Utfall 2016	Utfall 2017	Prognos 2018	Prognos 2019	Prognos 2020
Jord- och skogsbruk	Minskat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Industri	Minskat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Byggverksamhet	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Privata tjänster	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Offentliga tjänster	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Totalt	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

4 Utbudet av arbetskraft

Befolkningen i Stockholms län fortsätter att växa på bred front. Arbetskraftsdeltagandet i Stockholms län är högt både för inrikes- och utrikes födda i jämförelse med riket som helhet och övriga delar. Oftast har fallet så varit att Stockholms län har haft lägst, eller bland de lägsta, arbetslöshetsnivåerna i riket. Stockholm är med sitt diversifierade näringsliv och i egenskap av huvudstadsregion ett draglok på den svenska arbetsmarknaden.

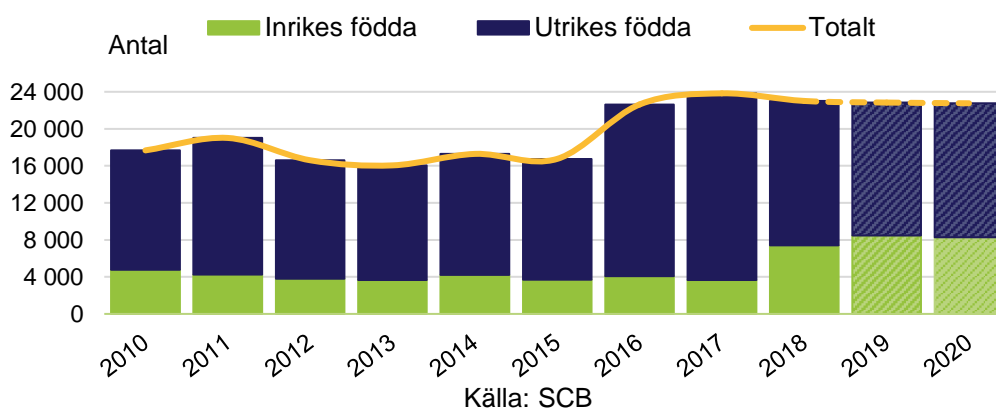
Befolkningen i länet

Stockholms län har haft en hög befolkningstillväxt under en lång tid. Det finns flera förklaringar till Stockholms jämna och höga befolkningstillväxt. En förklaring är den stora diversifierade arbetsmarknaden som gör att många söker sig till Stockholms län. Dessutom har länet ett positivt flyttnetto, både vad gäller inrikes- och utrikes flyttningar. De senaste årens kraftiga befolkningstillväxt förklaras också av det stora flyktingmottagandet, framför allt under 2015. Sedan dess har många av dessa personer fått uppehållstillstånd och bosatt sig i kommuner runt om i hela riket men i stor utsträckning har många valt att bosätta sig i Stockholms län.

Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos skedde dock ett trendbrott under 2018 där den inrikes födda delen av befolkningen ökar och den utrikes födda delen minskar något. Trenden ser också ut att fortsätta och med tanke på den höga invandringen som skedde åren 2016 och 2017 blir det mer en återgång till ett mer normalt läge.

I nedanstående diagram visas befolkningsökningen per år för åldersgruppen 16-64 år i Stockholms län⁶.

Förändringar i befolkningen 16-64 år i Stockholms län, prognos för 2019-2020

Sett ur ett internationellt perspektiv har Sverige ett mycket högt arbetskraftsdeltagande, särskilt bland inrikes födda. Arbetskraftsdeltagandet i Stockholms län är 83,5

⁶ För mer information om befolkningsutvecklingen och regionala skillnader se rapport "Befolkningen i Sverige fram till 2030. Regionala skillnader", Arbetsförmedlingen analys 2019:2.

procent för inrikes födda och 75,8 procent för utrikes födda⁷. Arbetskraftsdeltagandet har under de senaste åren ökat för både inrikes och utrikes födda personer. Den tydligaste ökningen har dock utrikes födda stått för. Ser man till den senaste tioårsperioden har de inrikes födda ökat med cirka 4 procentenheter medan ökningen för utrikes födda personer varit nästan 14 procentenheter.

Arbetslöshetsprognos

I detta avsnitt ges en framåtblickande prognos över arbetslöshetsutvecklingen i Stockholms län under 2019 och 2020. Som utgångspunkt för prognosen används Arbetsförmedlingens intervjuundersökning⁸ samt Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik.

Efter en lång period med ett högt efterfrågeläge och en mycket god konjunktur börjar man skönja en viss avmattning av arbetsmarknaden i Stockholms län. Det är dock viktigt att poängtera att det är en fortsatt god utveckling av läget på arbetsmarknaden som Arbetsförmedlingen i dessa arbetsmarknadsutsikter prognostiserar. De senaste årens trend med mycket kraftiga öknings i antalet sysselsatta i Stockholms län kommer att avta något till följd av en återgång till ett mer normalt läge på den regionala arbetsmarknaden vad gäller efterfrågan och produktion av varor och tjänster.

Med tanke på en fortsatt god befolkningstillväxt som i sin tur gör att tillväxten i arbetskraften blir fortsatt hög och något svagare sysselsättningsökningar bedömer Arbetsförmedlingen att arbetslösheten kommer att öka.

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet inskrivna arbetslösa kommer att öka mellan fjärde kvartalet 2018 och fjärde kvartalet i år med cirka 1 300 personer. Antalet inskrivna arbetslösa kommer då att uppgå till 70 000 personer. Mellan fjärde kvartalet 2019 och fjärde kvartalet 2020 ökar antalet inskrivna arbetslösa med ytterligare 3 300 personer, vilket innebär att det totala antalet inskrivna arbetslösa i Stockholms län kommer att uppgå till drygt 73 000 personer vid prognosperiodens slut. I relativa tal innebär detta att arbetslösheten kommer att vara oförändrad fram till fjärde kvartalet 2019 för att sedan öka till 5,9 procent fjärde kvartalet 2020.

⁷ SCB, RAMS 2017 och Befolkningsstatistik.

⁸ Arbetsförmedlingens undersökning genomförs två gånger om året. Till grund för denna rapport ligger den intervjuundersökning som genomfördes under perioden mars till april 2019.

Arbetslösheten i länet⁹

I ett historiskt perspektiv har Stockholms län alltid haft en lägre arbetslöshetsnivå än riket i genomsnitt. Stockholm är med sitt diversifierade näringsliv och i egenskap av huvudstadsregion ett draglok på den svenska arbetsmarknaden. Detta har historiskt avspeglat sig i en lägre arbetslöshet och ett högre arbetskraftsdeltagande än riksgenomsnittet.

Sedan december 2013 har den relativa arbetslösheten i Stockholms län sjunkit för varje månad jämfört med samma månad föregående år, med undantag för andra halvåret 2017 då arbetslöshetsnivån stod helt stilla i länet. I april 2019 uppgick arbetslöshetsnivån i Stockholms län till 5,7 procent. Det är den lägsta nivån på över nio år. Sedan en tid tillbaka faller arbetslösheten snabbare i riket i stort än den gör i Stockholms län. Det finns naturliga förklaringar till detta. Dels är det svårare för arbetslösheten att sjunka ju närmare ett jämviktsläge man kommer, dels är inflyttningen till Stockholms län fortsatt stor. Det påverkar storleken på arbetskraften och i sin tur arbetslösheten. Alla som flyttar in till länet har inte ett arbete. En viss andel av länets nya invånare är arbetssökande och därmed hålls minskningen av den relativa arbetslösheten tillbaka.

I takt med att arbetslösheten i länet sjunkit har även långtidsarbetslösheten¹⁰ sjunkit både i absoluta tal och som andel av de inskrivna arbetslösa. Även om riket som helhet minskat mer procentuellt är ändå andelen långtidsarbetslösa lägre, 38 mot 42 procent.

Arbetslösheten fördelat för olika grupper

I Stockholms län är det, precis som i övriga riket, stor skillnad på arbetslöshetsnivån beroende på födelse- och utbildningsnivå. Samtidigt är det en lägre andel utrikes

⁹ Mer utförlig statistik om arbetslösheten i länet och på kommunnivå återfinns här: <https://www.arbetsfor-medlingen.se/statistik>

¹⁰ Inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader.

födda som är inskrivna arbetslösa i Stockholms län (drygt 13 procent) än i riket som helhet (knappt 20 procent).

Den grupp som har högst arbetslöshet både i länet och i riket i stort är personer med högst förgymnasial utbildning. I denna grupp är arbetslösheten nästan 18 procent i Stockholms län och nästan 22 procent i riket. Trots en stor arbetskraftsbrist inom många yrken på arbetsmarknaden, saknar denna grupp den kompetens som efterfrågas av arbetsgivarna.

Under en längre tid har det funnits skillnader mellan kvinnor och män i arbetslöshetsnivå. Kvinnor har under senare år haft en lägre arbetslöshetsnivå än män. Denna skillnad är nu i stort sett borta, eller åtminstone ytterst marginell. I Stockholms län är det till och med så att männen har en lägre arbetslöshetsnivå än kvinnorna (5,7 respektive 5,9 procent).

Stockholms län har även den lägsta ungdomsarbetslösheten i riket. Fortfarande har de unga kvinnorna en mycket lägre arbetslöshetsnivå än de unga männen. En bidragande orsak till skillnaden är att kvinnorna i större utsträckning vidareutbildar sig efter gymnasiet och därmed har lättare att få arbete.

*Statistiken i diagrammet avser inskrivna arbetslösa i åldrarna 16-64 år om inget annat anges. Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

Trendbrottet som visade sig i början av 2018, att antalet inskrivna arbetslösa med en svagare konkurrensförmåga¹¹ inte längre ökade har nu fortsatt. Dessa har för första gången på mycket länge en mer ihållande nedåtgående trend. Medan antalet övriga inskrivna arbetslösa haft en något ökande trend under 2019. Fortfarande är det dock en väsentlig skillnad mellan dessa grupper. Andelsmässigt minskar dock skillnaden, om än mycket svagt. I dag är det tre fjärdedelar av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen i Stockholms län som tillhör en eller flera av de grupper som har en svagare ställning på arbetsmarknaden.

¹¹ Till gruppen räknar Arbetsförmedlingen personer med högst förgymnasial utbildning, funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, födda utanför Europa och mellan 55-64 år.

5 Utmaningar i länet

Under prognosperioden väntas Stockholms läns arbetsmarknad fortsatt vara god. Länet har en god befolkningstillväxt och ett gott företagsklimat med en diversifierad näringsgrensstruktur. Konjunkturen är fortsatt stark även om en inbromsning sker, vilket leder till att Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen kommer att öka med sammanlagt 43 000 personer. Trots en fortsatt god arbetsmarknad i länet ökar arbetslösheten fram till sista kvartalet 2020.

Motverka bristen på utbildad arbetskraft

Matchningen på arbetsmarknaden blir en fortsatt stor utmaning även om efterfrågan på arbetskraft dämpas något. Den under flera år starka efterfrågan på arbetskraft har medfört att antalet inskrivna arbetslösa med utbildning och efterfrågade kompetenser minskar, vilket innebär att matchningsläget blir fortsatt ansträngt. I vårens intervjuundersökning svarar såväl offentliga som privata arbetsgivare att de planerar att utöka sin personalstyrka det närmaste året. Tillgången på utbildad arbetskraft försvårar dock arbetsgivares möjligheter att tillsätta lediga jobb även under 2019 och 2020.

Tillgången på utbildad arbetskraft är en viktig fråga både på kort och lång sikt. Det som utmärker efterfrågan på arbetskraft hos arbetsgivarna i länet är att de i mycket stor utsträckning behöver rekrytera personal med gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Inom många bristyrken är det huvudsakliga problemet att tillskottet av nyutbildade från utbildningsväsendet är för lågt. En förklaring är att söktrycket till gymnasieskolans yrkesprogram är lågt trots att många av dessa oftast ger mycket goda jobb möjligheter efter fullgjord gymnasieexamen. Utbildningsväsendet har därmed en huvudroll i arbetskraftsförsörjningen. En viktig åtgärd är att fortsätta stärka arbetet inom vägledning, såväl hos externa aktörer som hos Arbetsförmedlingen och inom skolans värld.

Av de inskrivna arbetslösa är det många som är i behov av utbildningsinsatser för att de ska kunna närma sig arbetsmarknaden, exempelvis arbetsmarknadsutbildningar och kommunal vuxenutbildning. Därför är det viktigt att Arbetsförmedlingen fortsätter att förstärka arbetet med vägledning för att rätt insatser ska ges till varje enskild individ.

Öka utrikes föddas sysselsättning – nyttja deras kompetenser

Utvecklingen på arbetsmarknaden är stark för många grupper av inskrivna arbetslösa. Bland inrikes födda är andelen sysselsatta i länet mycket hög och arbetslösheten den lägsta sedan början av 2009. Det finns mycket som tyder på att de nyttjade arbetskraftsresurserna bland inrikes födda ligger nära det potentiella taket. De resurser som inte nyttjas finns därmed i huvudsak bland utrikes födda. Denna slutsats visar sig redan bland annat genom att en stor del av den ökade sysselsättningen består av utrikes födda.

En förutsättning för att etablera sig på länets arbetsmarknad är en gymnasial utbildning eller högre. Som beskrivits i tidigare avsnitt är en hög andel av de med kort utbildning inskrivna arbetslösa i Stockholms län. Arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda med förgymnasial utbildning är märkbart lägre än för övriga grupper. Förutom lägre utbildningsnivå har utrikes födda och då framför allt med kort tid i Sverige ett sämre utgångsläge på arbetsmarknaden beroende på bland annat språkkunskaper, avsaknad av nätverk och kontakter.

Arbetsförmedlingen har tillsammans med kommunerna en stor utmaning i att öka övergången till reguljära studier såväl för utrikes som inrikes födda. Utbildning är dock inte hela lösningen då alla med kort utbildning inte har förutsättningar att börja studera. Därmed finns det behov av att skapa fler jobb med lägre utbildningskrav och att trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden sänks. För de inskrivna arbetslösa som inte har förutsättningar att genomgå en längre utbildning är subventionerade anställningar en viktig väg. Parallellt finns det även behov av att skapa reguljära jobb med sänkta utbildnings- och erfarenhetskrav.

Motverka långtidsarbetslöshet

Antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i 12 månader eller mer har minskat under 2019 i jämförelse med samma period 2018. För första kvartalet 2019 var cirka 26 500 personer långtidsarbetslösa i Stockholms län, vilket motsvarar 38 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. En förklaring till att både antal och andel minskat är att arbetsmarknaden varit stark under slutet av 2018 och början av 2019.

Den förändrade sammansättningen av arbetslösheten som innebär att allt fler står längre från arbetsmarknaden tillsammans med en avtagande efterfrågan på arbetskraft – samtidigt som de subventionerade anställningarna minskar innebär en mycket stor risk för att långtidsarbetslösheten kommer stiga framöver. Dessutom kommer de personella resurserna att minska inom Arbetsförmedlingen under det kommande året, vilket försvårar möjligheterna att ge ett intensifierat stöd till personer med en svag position på arbetsmarknaden.

Mycket talar för att takten i strukturförändringarna ökar inom näringslivet de närmaste åren, exempelvis genom en fortsatt utveckling av digitalisering, AI och automatisering. Denna tilltagande process kommer att ytterligare förstärka obalansen på arbetsmarknaden och allteftersom leda till fler långtidsarbetslösa som inte har de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden.

För att hindra att många inskrivna arbetslösa fastnar i långa tider av arbetslöshet är olika former av utbildning ett viktigt inslag. Dels att tillse att så många som möjligt når upp till gymnasienivå och dels möjliggöra omskolning och kompetensutveckling senare i livet. Många gånger kommer arbetstagare att behöva ställa om och vidareutbilda sig genom arbetslivet. Det kräver både av individer att ta ansvar för sin kompetensutveckling, men också av arbetsgivare att möjliggöra och ge förutsättningar för livslångt lärande. Sammantaget ställer det stora krav på arbetsmarknads-, utbildnings- och näringspolitiken.

6 Bilagor

6.1 Bilaga 1 Definitioner

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

6.2 Bilaga 2 Arbetskraftsbristens konsekvenser

Tabell 2: Arbetskraftsbristens påverkan på rekryteringarna uttryckt som andelar, näringslivet i Stockholms län¹²

	Näringslivet totalt	Industri	Byggverksamhet	Privata tjänster
Lyckades inte rekrytera	23	4	20	24
Det tog längre tid än normalt	59	60	50	60
Sänkte kraven på utbildning	15	27	33	14
Sänkte kraven på yrkeserfarenhet	21	24	36	21
Sänkte kraven på social kompetens	2	3	1	2
Rekryterade utomlands	6	11	6	6
Erbjöd högre löner	19	4	16	19
Erbjöd andra förmåner	12	9	10	12
Andra åtgärder	19	37	10	19

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

Tabell 3: Arbetskraftsbristens påverkan på rekryteringarna uttryckt som andelar, offentliga tjänster i Stockholms län¹³

	Vård och omsorg	Utbildning	Offentlig förvaltning
Lyckades inte rekrytera	47	22	15
Det tog längre tid än normalt	67	41	32
Sänkte kraven på utbildning	17	27	6
Sänkte kraven på yrkeserfarenhet	53	33	9
Sänkte kraven på social kompetens	7	6	3
Rekryterade utomlands	10	1	1
Erbjöd högre löner	17	30	7
Erbjöd andra förmåner	10	5	1
Andra åtgärder	30	11	9

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

¹² Frågan har flervalsalternativ och alternativen ska således inte summeras.

¹³ Frågan har flervalsalternativ och alternativen ska således inte summeras.

Tabell 4: Konsekvenserna av arbetsgivarnas rekryteringsproblem uttryckt som andelar, näringslivet i Stockholms län¹⁴

	Näringslivet totalt	Industri	Byggverksamhet	Privata tjänster
Hyrde in från bemanningsföretag	19	12	47	15
Befintlig personal fick arbeta mera	46	50	53	46
Internutbildning av befintlig personal	14	1	33	12
Köpte tjänster (inkl. lägga ut produktion)	8	1	12	7
Tackade nej till order	19	50	14	20
Produktionen/service minskade	17	40	6	18
Planerad expansion sköts på framtiden	17	25	7	21
Tankar på att flytta produktion till utlandet	1	0	-	1
Fick inga konsekvenser	11	1	4	12

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

Tabell 5: Konsekvenserna av arbetsgivarnas rekryteringsproblem uttryckt som andelar, offentliga tjänster i Stockholms län¹⁵

	Vård och omsorg	Utbildning	Offentlig förvaltning
Hyrde in från bemanningsföretag	57	15	15
Befintlig personal fick arbeta mera	67	39	21
Internutbildning av befintlig personal	30	10	6
Köpte tjänster	13	5	5
Kvaliteten i servicen försämrades	23	23	1
Produktionen/service minskade	30	10	12
Planerad expansion sköts på framtiden	3	5	2
Fick inga konsekvenser	3	5	6

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

¹⁴ Frågan har flervalsalternativ och alternativen ska således inte summeras.¹⁵ Frågan har flervalsalternativ och alternativen ska således inte summeras.

Arbetsmarknadsutsikterna för Stockholms län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats www.arbetsformedlingen.se/prognoser hittar du arbetsmarknadsutsikter för alla län samt för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbaserade vägledningstjänst *Yrkeskompassen*, som uppdateras två gånger per år. Se www.arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Här beskrivs jobbmöjligheterna under det närmaste året för nära 200 yrken i samtliga län. Dessa täcker tillsammans 80 procent av arbetsmarknaden. I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

Prognosmaterialet är fritt att användas och får citeras med källhänvisning.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2019.